7/3746 326/1

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
(Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü)

Sayı: B.02.1.HM.0.EKA-01.02-20/ 02.04.01* 26036
Konu: Soru Önergesi Hk.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 16.03.2001 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-429/1254 sayılı yazıları.

İlgi yazılarında, Gaziantep Milletvekili Nurettin Aktaş'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesi sureti ekli olarak gönderilmiş ve Sayın Başbakan adına önergenin cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu önergeye cevaben hazırlanan not ilişikte sunulmaktadır.

Bilgileri ve gereği takdirlerine arz olunur.

Dr. Kemal DERVİŞ
Devlet Bakanı

EK: 1 (5 Sayfa)

Bilgi için:

- Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü.

7/3764 -4- 327/1

GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ NURETTİN AKTAŞ'IN BAŞBAKAN SAYIN BÜLENT ECEVİT'E TEVCİH ETTİĞİ YAZILI SORU ÖNERGESİ İÇİN HAZIRLANAN CEVAP METNİ

Soru.1. 20 Şubat 2001 tarihli borçlanmada Kamu Bankaları ve Özel Bankalar ne kadar hazine bonosu almışlardır ?

20 Şubat 2001 tarihli Hazine iç borçlanma ihalesinde kamu kuruluşlarına net 1,2 katrilyon TL, diğer yatırımcılara ise net 940,9 trilyon TL olmak üzere toplam 2,2 katrilyon TL tutarında satış yapılmıştır. Kamu bankaları, piyasalardaki diğer bankalar ve yatırımcılar gibi ihaleye piyasa koşullarında teklif vermek yoluyla doğrudan katılmakta olup ortalamadan bono alan "kamu kuruluşları" içerisinde yer almamaktadır. Öte yandan gerek bankaların gerekse diğer yatırımcıların ihaleye katılmaları ve aldıkları senet tutarları hakkındaki bilgiler ticari sır kapsamında düşünülmekte olup kamuoyuna açıklanmamaktadır. Ancak doğaldır ki bütün bu bilgiler yasal denetim organlarının incelemesine açıktır. Diğer taraftan bilindiği üzere ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri ikincil piyasalarda işlem gören senetler olup ihale tarihinde piyasa fiyatlarından alım satıma konu olabilmekte ve serbestçe el değiştirebilmektedir.

Soru.2. Dalgalı kur sistemine geçildiği gece Merkez Bankası'ndan 3 milyar dolar döviz çıktığı doğru mudur? Doğru ise bu döviz kimlere verilmiştir ?

Bilindiği üzere, geçen yılın Kasım ayı içinde bir bankacılık krizi yaşanmış ve bu krizi takiben bankacılık sistemi ve yabancı yatırımcılar hızla dövize yönelmişlerdir. Kasım ayında yaşanılan sözkonusu krizi takiben Hükümetimizin aldığı tedbirler, IMF tarafından sağlanan ek rezerv kolaylığı Merkez Bankasının Net İç Varlıkları kontrol altına alma çabaları ile birlikte göreli bir istikrar sağlanmıştır.

Ancak, bir taraftan bütün bu tedbirlere rağmen güven unsurunun tam olarak oluşamaması 19 Şubat 2001'de piyasa katılımcılarının programa olan güvenini daha da sarsmış ve o gün ertesi gün valörü ile 7.6 milyar dolar satılmıştır.

Programa olan güvenin tamamen kaybolması sonucunda ortaya çıkan yeni durumda, Merkez Bankası'nın kur taahhüdünü sürdürmesi imkanı kalmamış kurların dalgalanmaya bırakılması gündeme gelmiştir. Ancak, dalgalanma kararı verilene kadar mevcut para programı uygulanmaya devam edilmiş ve kur taahhüdünün sürdürülmesi için sadece Türk Lirası getirene döviz verilmiştir. Bu çerçevede, 20 Şubat 2001 valörüyle satılan yukarıda belirtilen tutarın 6.2 milyar doları geri alınmış ve sonuçta sadece 1.5 milyar dolar Türk Lirası karşılığını Merkez Bankası'nda bulunduran bankalara program çerçevesinde kur taahhüdü gereği satılmıştır.

Uygulanmakta olan para programının bir gereği olarak Türk Lirası likiditesi kısılması kısa dönem faiz oranlarını çok yüksek seviyelere çıkartmış, buna rağmen dövize olan talep devam etmiş ve 21 Şubat 2001 tarihinde yine Türk Lirası karşılığını hazır bulundurabilenlere 3.5 milyar dolar satılmıştır. Sonuçta, gösterilen tüm çabalara rağmen para programının mevcut şekliyle sürdürülebilmesi için gerekli olan güvenin tesis edilemediği ve dolayısıyla Türk Lirası ve döviz piyasalarında oluşan dengelerin sürdürülmesinin 21 Şubat 2001 akşamı itibariyle mümkün olmadığı görülmüştür.

Döviz kurlarının serbest dalgalanmaya bırakılması kararı 21 Şubat'ı 22 Şubat'a bağlayan gece, piyasaların kapalı bulunduğu zaman dilimi içinde alınmıştır. 19 Şubat ile 21 Şubat tarihleri arasında döviz ve TL piyasası işlemleri uygulanmakta olan program çerçevesinde yürütülmüştür.

Öte yandan, 19-21 Şubat tarihleri arasında program çerçevesinde TL karşılığı satılan toplan döviz tutarı 5 milyar dolar olup, bu tutar için 84 banka, özel finans kurumu ve yetkili müessese ile işlem yapılmıştır.

Merkez Bankası tarafından piyasaya sunulan döviz hiç bir şahıs, şirket ve bankayı kollamak amacıyla verilmiş değildir. Merkez Bankası'nın temel işlevlerinden biri ülke parasının değerini korumak ve Türkiye'nin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesini sağlamaktır. Serbest piyasa ekonomisi düzeninde bir ülke parasından ayrılmak isteyen her kim olursa olsun karşılığında talep edilen dövizi temin etmek ülkenin itibarı açısından son derece önemlidir. Nitekim Merkez Bankası 19,2 milyar dolarlık döviz rezervini bu vecibeyi yerine getirmek için tutmaktadır. Gelen talebin karşılanmaması halinde oluşabilecek çalkantı,

7/3744 -6- 329/1

dövizin giderek kıtlaşması nedeniyle kuru çok aşırı seviyelere yükseltebilecektir. Bankalardan gelebilecek böyle bir talebin karşılanmaması halinde, bankacılık kesimimin yükümlülüklerini yerine getiremeyeceği, bu durumun da sisteme olan güvenin kaybına ve tüm bankacılık kesimine hücuma neden olacağı gözardı edilmemelidir.

Soru.3. Sivil insiyatif, medya, Tüsiad vb. çevrelerin desteklemesine ve sayısal çoğunluğa sahip, uyumlu bir hükümet olmanıza rağmen bu başarısızlığın sebebi nedir ?

Ülkemizin en önemli sorunlarından olan enflasyon, özel sektörün kamu sektörü ile ortak hareket etmesi ile yenilebilecektir. Aksi takdirde enflasyonla mücadele programlarının başarılı olması mümkün olmayacaktır. Bu çerçevede, fiyatların kısa bir sürede istikrara kavuşmasını amaçlayan yeni ekonomik programa da toplumun tüm kesimlerin desteğinin sağlanması oldukça önemlidir

1999 yılında hazırlanan Enflasyonla Mücadele ve Yapısal Uyum programı Kasım ve Şubat aylarında mali piyasalarda yaşanan dalgalanmaların etkisiyle değişikliğe uğramıştır. Piyasalardaki dalgalanmaların temel nedenlerinden biri ise mali sistemin yapısının bozukluğudur. Mali sistemin verimli çalışmasının teminine yönelik olarak Bankalar Kanununda değişiklik yapılması ve Hükümetimiz döneminde bankaların düzenlenmesi ve denetlenmesine ilişkin bir Kurul oluşturulmasına rağmen, özellikle kamu bankalarının piyasalardaki yükü dengesizliklerin doğmasında etkili olmuştur. Kamu bankaları dahil tüm bankacılık sisteminin içinde bulunduğu durum bugün uygulanmakta olan politikaların bir sonucu değildir. Yıllardır alınan yanlış kararlar mali sistemimizi bugünkü duruma getirmiştir.

Hazırlanan yeni ekonomik program çerçevesinde kamu bankalarının görev zararlarının karşılanması ve bundan böyle görev zararı yaratacak uygulamalara gidilmemesi amaçlanmaktadır. Ayrıca piyasaların işleyişini bozan bankaların mali yapılarının düzeltilmesine yönelik tedbirlerle de piyasaların istikrarlı bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.

7/3744 -7- 330/1

Soru.4. Alternatifsiz olduğu söylenen, bu hükümetin siyasi ve ekonomik istikrarı sağlayamayacağı, gizlenmeye çalışılan sorunların daha da büyüyerek patlak vereceği görülmüştür. Suni gündemleri bir kenara bırakarak, halkın önceliklerini ve hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak, problemlerine çözüm bulmayı düşünüyor musunuz ?

Hükümetimiz ekonominin düzlüğe çıkabilmesi için yıllardır yapılması gereken ancak siyasi kaygılar nedeni ile her zaman göz ardı edilen önlemleri gerçekleştirme cesareti gösterebilmesi ve populizme yönelmemesi açısından alternatifsizdir. Bunun dışında tabiidir ki parlementer demokrasi ortamında halkın oylarından güç alan alternatifler yaratılabilir. Hükümetimiz kurulduğu andan itibaren yılardır çözüm bekleyen sorunlara neşter vurma cesaretini göstermiş, söylendiği şekilde suni gündemlerle uğraşmamış, halkımızın öncelik ve hassasiyetlerini dikkate alarak sorunlarına çözüm bulmaya çalışmıştır. Bu nedenle yapılan eleştiriler son derece haksızdır

Hazırlamış olduğumuz acil önlemler paketi ile piyasalarda dalgalanma yaratan unsurların ortadan kaldırılması, faiz ve döviz kurunda istikrar sağlanması ve makroekonomik dengelerin tesis edilerek istikrarlı bir büyüme ortamı yaratılması hedeflenmiştir.

Makroekonomik dengenin tesis edilmesi, özellikle sabit gelirlilerin en büyük düşmanı olan enflasyonun düşürülebilmesi amacıyla gerekli olan sıkı para ve maliye politikalarına devam edilmesi ile mümkündür. Uygulanan politikaların kalıcılığını sağlamak amacıyla piyasalarda rekabet ortamının daha da güçlendirilmesi için özelleştirme çalışmalarına devam edilmekte, mali piyasalara ilişkin düzenlemelere hız verilmektedir.

Hazırlanan yeni ekonomik program çerçevesinde çalışanların yüksek enflasyona ezdirilmemesine, çalışanlar arasında gelir dengesizliğinin giderilmesine ve istihdam yaratılmasına ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmakta olup bu yönde çabalar sürdürülecektir. Bunun yanısıra, programın sosyal kesimler üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesine yönelik olarak sosyal yardım programlarının desteklenmesine ve genişletilmesine ilişkin çalışmalarımız da başlatılmıştır.

Soru.5. Ülkenin içine düştüğü bu sıkıntılardan kurtulabilmesi için, demokrasinin kurum ve kurallarıyla işletilebilmesi için, tüm siyasi parti gruplarıyla işbirliğine gitmeyi düşünüyor musunuz ?

Uygulamakta olduğumuz yeni ekonomi programının sürdürülebilir olması toplumun tüm kesimlerinin desteği ile mümkün olacaktır Programa desteğin sağlanması bizim çıkarımıza değil ülkenin çıkarına olacaktır. Bu çerçevede gerekli tüm girişimler yapılmaktadır. Bundan böyle de Hükümetimiz tüm siyasi parti gruplarıyla, sivil toplum örgütleriyle olduğu gibi işbirliğini yoğunlaştırmaktan kaçınmayacaktır.

Soru.6. Demokrasilerde hükümetlerin alternatifsiz olduğu düşünülemez. Alternatifsiz hükümetler ancak dikta rejimlerinde görülür. 28 Şubat sürecinin sonucu oluşan bir siyasi ortamda kurulan ve alternatifsiz olduğu söylenen hükümetin, sorgulanamaz bir tavırla izlediği politikalar, ülkeyi yolsuzluk ve usulsüzlüklerin had safhaya çıktığı, ekonominin dibe vurduğu, dış politikada kaale alınmayan bir duruma getirmiştir. Halen bu hükümetin alternatifsiz olduğunu düşünüyor musunuz? Bu yönetim anlayışınız devam edecek mi ? Ülke menfaatleri bakımından istifa etmeyi düşünüyor musunuz ?

Hükümetimiz ekonominin istikrara kavuşabilmesi için yıllardır bekleyen ancak çeşitli nedenlerden dolayı ihmal edilen tedbirleri alma insiyatifi göstermesi açısından alternatifsiz bir Hükümettir. Hükümetlerin alternatifsiz olması dikta rejimi ile ülkeyi yönettikleri anlamına gelmemektedir. Uygulamaya koyduğumuz politikalara ilişkin toplumun tüm kesimlerinin desteğini almak için gösterdiğimiz çabalar bir dikta rejiminde görülecek şeyler değildir.

Hükümetimiz, bugüne kadar ekonomide yıllardır var olan sorunlara çözüm getirebilmek amacıyla gerekli hiç bir düzenlemeden kaçınmamış, problemlerin üzerine gitmiş ve çözüm bulma yolunda radikal kararlar almıştır. Bu politikaları sürdürürken populizme meyletme yönünde en küçük bir çaba içinde de olmamıştır. Bu çerçevede, sürdürmekte olduğumuz politikaları yarıda bırakıp ayrılmanın ülke menfaatleri ile çeliştiğini düşünüyoruz.